

ՆԱՆՈՒՆ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱԳԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱԳԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ Ը

2013 ԹՎԱԿԱՆԻ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 11-ԻՆ ԿՆՔՎԱԾ՝ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱԳԵՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՅՄԱՆ ԵՎ ԶԱՐԳԱՅՄԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԿԻ ՄԻՋԵՎ «ԿԵՆՍԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ՃԱՆԱԳԱՐՆԱՅԻՆ ՅԱՆՅԻ ԲԱՐԵԼԱՎՄԱՆ ԾՐԱԳԻՐ» ՓՈԽԱՌՈՒԹՅԱՆ ՆԱՄԱՉԱՅՆԱԳՐՈՒՄ ԱՄՐԱԳՐՎԱԾ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ՝ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱԳԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՆԱՄԱԳԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԲՅԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ

Քաղ. Երևան

20 մայիսի 2013թ.

Նայասրանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով. Գ. Նարոյթունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ֆ. Թոխյանի, Մ. Թոփուզյանի, Ա. Խաչատրյանի (զեկուցող), Վ. Նովհաննիսյանի, Ն. Նազարյանի, Ա. Պետրոսյանի, Վ. Պողոսյանի,

մասնակցությամբ՝ Նանրապետության Նախագահի պաշտոնական ներկայացուցիչ՝ ՆՏ փրանսպորտի եւ կապի նախարար Գ. Բեգլարյանի,

համաձայն Նայասրանի Նանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 2-րդ կետի, 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Նայասրանի Նանրապետության օրենքի 25, 38 եւ 72-րդ հոդվածների,

դռնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց «2013 թվականի փետրվարի 11-ին կնքված՝ Նայասրանի Նանրապետության եւ Վերակառուցման եւ զարգացման միջազգային բանկի միջեւ «Կենսական նշանակության ճանապարհային ցանցի բարելավման ծրագիր» փոխառության համաձայնագրում ամրագրված պարտավորությունների՝ Նայասրանի Նանրապետության Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթ է հանդիսացել Հանրապետության Նախագահի՝ 2013 թվականի մայիսի 6-ին սահմանադրական դատարան մուտքագրված դիմումը:

Ուսումնասիրելով գործով զեկուցողի գրավոր հաղորդումը, Հանրապետության Նախագահի ներկայացուցչի գրավոր բացատրությունը, հեղափոխելով համաձայնագիրը եւ գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց**.

1. Հայաստանի Հանրապետության եւ Վերակառուցման եւ զարգացման միջազգային բանկի միջեւ «Կենսական նշանակության ճանապարհային ցանցի բարելավման ծրագիր» թիվ 8229-AM փոխառության համաձայնագիրն ստորագրվել է 2013 թվականի փետրվարի 11-ին:

Համաձայնագրի բաղկացուցիչ մասերն են թվով 3 առդիրները եւ մեկ հավելված, որոնցում համապատասխանաբար ներկայացված են փոխառության միջոցների հաշվին իրականացվելիք ծրագրի նկարագրությունը (այսուհետ՝ Ծրագիր), դրա կատարումը, փոխառության հիմնական գումարի մարման ժամանակացույցը եւ համաձայնագրում օգտագործված սահմանումները: Համաձայնագրին կից ներկայացվել են նաեւ 2 լրացուցիչ նամակներ:

Ծրագիրը կազմված է երկու մասերից՝ ա) Կենսական նշանակության ճանապարհների բարելավում (147 կմ հատվածի բարելավում եւ 23 կմ հատվածի հիմնանորոգում եւ ընթացիկ պահպանություն), բ) Ծրագրի կառավարում եւ ինսպիրացիոնալ հզորացում: Ծրագիրն ավարտվելու է 2017 թվականի հունիսի 30-ին:

2. Համաձայնագրի նպատակն է ընտրված Կենսական նշանակության ճանապարհային ցանցի մոտ 147 կմ երկարությամբ ճանապարհները բարելավելու միջոցով բարելավել շուկաների եւ ծառայությունների հասանելիությունը գյուղական համայնքների համար եւ հզորացնել ՀՀ տրանսպորտի եւ կապի նախարարության կարողությունը՝ կառավարելու համար Կենսական նշանակության ճանապարհային ցանցը:

Վերոհիշյալ նպատակներով Վերակառուցման եւ զարգացման միջազգային բանկը (այսուհետ՝ Բանկ) Հայաստանի Հանրապետությանն է տրամադրում 45.0 (քառասունհինգ) միլիոն ԱՄՆ դոլարի չափով փոխառություն, որը կարող է ժամանակ առ ժամանակ փոխարկվել արժույթի փոխարկման միջոցով՝ Համաձայնագրի 2.07-րդ բաժնի դրույթներին համապատասխան: Փոխառության միջոցների մասհանման վերջնաժամկետ է սահմանված 2017 թվականի հունիսի 30-ը:

Փոխառության մարման ժամկետը 25 փարի է, որից արփոնյալ ժամկետը՝ 10 փարի:

3. Ըստ համաձայնագրի 2-րդ հոդվածի 2.04-րդ բաժնի՝ Նայասփանի Նանրապետության կողմից փոկոսների վճարման յուրաքանչյուր ժամանակահատվածի համար վճարվելիք փոկոսագումարը հավասար է փոխառության արժույթի բազային փոկոսադրույքին՝ 6-ամսյա USD Libor գումարած փոկոխական փարբերությունը (սփրեդը)՝ պայմանով, որ փոխառության ամբողջ հիմնական գումարի կամ դրա մի մասի փոխարկումից հետո Նայասփանի Նանրապետության կողմից փոխարկման ժամանակահատվածում այդ գումարի դիմաց վճարվելիք փոկոսը պետք է որոշվի 2012 թվականի մարտի 12-ով թվագրված՝ «Վերակառուցման եւ զարգացման միջազգային բանկի ընդհանուր պայմանները փոխառությունների համար» (այսուհետ՝ Ընդհանուր պայմանների) 4-րդ հոդվածի դրույթներին համապատասխան: Ընդ որում, եթե փոխառության առհանված մնացորդի որևէ գումար ժամանակին չի վճարվում եւ եթե չվճարվելը շարունակվում է 30 օր, ապա Փոխառուի կողմից վճարման ենթակա փոկոսը հաշվարկվում է Ընդհանուր պայմանների 3.02-րդ բաժնի «ե» կետում սահմանված կարգով:

4. Ըստ համաձայնագրի 2-րդ հոդվածի 2.05-րդ եւ 2.06-րդ բաժինների՝ վճարման ամսաթվերն են յուրաքանչյուր փարվա մայիսի 15-ը եւ նոյեմբերի 15-ը, իսկ փոխառության հիմնական գումարի մարումը պետք է իրականացվի համաձայնագրի 3-րդ առդիրի 1-ին մասով սահմանված ժամանակացույցին համապատասխան՝ յուրաքանչյուր փարվա մայիսի 15-ին եւ նոյեմբերի 15-ին, սկսած 2023 թվականի մայիսի 15-ից մինչեւ 2037 թվականի մայիսի 15-ը՝ մայր գումարի վճարվելիք փոկոսային մասնաբաժինը պետք է կազմի 3,33%, իսկ 2037թ. նոյեմբերի 15-ին այն պետք է կազմի 3,43%:

5. Նամաձայնագրի 2-րդ առդիրի 4-րդ բաժնի «Ա» մասի 2-րդ կետի համաձայն նախատեսվում է, որ փոխառության միջոցներից կարող են ֆինանսավորվել Ծրագրի շրջանակներում նախատեսվող ապրանքների, աշխարանքների, ոչ խորհրդարվական ծառայությունների, խորհրդարվական ծառայությունների եւ Ծրագրի լրացուցիչ գործառնական ծախսերի 80%-ը, այսինքն՝ Նայասփանի Նանրապետությունը պարփավորվում է համաֆինանսավորել վերոնշյալ ծախսերի 20%-ը:

6. Նամաձայնագրով Նայասրանի Նանրապետությունն սրանձնում է մասնավորապես հետևյալ հիմնական պարավորությունները.

- փոխառության հիմնական գումարի վճարումն իրականացնել համաձայնագրում ներկայացված մարման ժամանակացույցին համապատասխան,

- հայրարարել Ծրագրի նպատակների նկատմամբ Նայասրանի Նանրապետության հանձնառության մասին եւ Ծրագիրն իրականացնել ՆՏ փրանսպորտի եւ կապի նախարարության Ծրագրերի իրականացման գրասենյակի միջոցով՝ Ընդհանուր պայմանների 5-րդ հոդվածի դրույթներին համապատասխան,

- մինչեւ Ծրագրի ավարտն ապահովել ՆՏ փրանսպորտի եւ կապի նախարարության Ծրագրերի իրականացման գրասենյակի գործունեությունը, որը պարասխանապու է Ծրագրի կառավարման, համակարգման, իրականացման, մոնիտորինգի ու գնահատման համար եւ ունի Գործառնական ձեռնարկում նկարագրված կառուցվածքը, պարականությունները եւ Բանկի համար ընդունելի անձնակազմ եւ ֆինանսավորում,

- բացառությամբ այն դեպքերի, երբ Փոխառուն եւ Բանկը այլ համաձայնություն են ձեռք բերում, չեղյալ չճանաչել, չփոփոխել, չկասեցնել, չհրաժարվել կամ այլ կերպ չձախողել Գործառնական ձեռնարկի կամ դրանում նշված պարավորությունների կատարումը,

- թույլատրել Սրանդարպացման եվրոպական կոմիտեի կողմից առաջարկվող՝ ճանապարհների եւ մայրուղիների նախագծման եւ շինարարության սրանդարպների օգտագործումը Ծրագրի շրջանակներում ճանապարհների նախագծման եւ շինարարության նպատակով,

- ապահովել Ծրագրի իրականացումը Նակակոռուպցիոն ուղեցույցի դրույթներին համապատասխան,

- ՆՏ փրանսպորտի եւ կապի նախարարության միջոցով մոնիտորինգ (մշտադիտարկում) իրականացնել եւ գնահատել Ծրագրի ընթացքը եւ պարասպել Ծրագրի կիսամյակային հաշվետվությունները՝ Ընդհանուր պայմանների 5.08-րդ բաժնի դրույթներին համապատասխան եւ Բանկի համար ընդունելի ցուցանիշների հիման վրա,

- ՆՏ փրանսպորտի եւ կապի նախարարության միջոցով պահպանել կամ ապահովել ֆինանսական կառավարման համակարգի պահպանումը՝ Ընդհանուր պայմանների 5.09-րդ բաժնի դրույթներին համապատասխան,

- ՏՏ փրանսպորտի եւ կապի նախարարության միջոցով նախապատրաստել եւ յուրաքանչյուր օրացուցային եռամսյակի ավարտից ոչ ուշ, քան քառասունհինգ օր հետո Բանկ ներկայացնել աուդիտ չանցած միջանկյալ ֆինանսական հաշվետվությունները՝ Բանկի համար ընդունելի ձեւով եւ բովանդակությամբ,

- ՏՏ փրանսպորտի եւ կապի նախարարության միջոցով ապահովել ֆինանսական հաշվետվությունների փարեկան աուդիտը (հաշվեքննությունը)՝ Ընդհանուր պայմանների 5.09-րդ բաժնի «բ» բաժնի դրույթների համաձայն,

- Ծրագրի համար պահանջվող եւ փոխառության միջոցներից ֆինանսավորվող բոլոր ապրանքները, աշխատանքները եւ ոչ խորհրդարկական ծառայությունները ձեռք բերել Գնումների ուղեցույցի 1-ին բաժնում ամրագրված կամ նշված պահանջների եւ Նամաձայնագրի 2-րդ առդիրի 3-րդ բաժնի դրույթների համաձայն,

- Ծրագրի համար պահանջվող եւ փոխառության միջոցներից ֆինանսավորվող բոլոր խորհրդարկունների ծառայությունները ձեռք բերել Խորհրդարկուի ուղեցույցի 1-ին եւ 4-րդ բաժիններում ամրագրված կամ նշված պահանջների եւ 2-րդ առդիրի 3-րդ բաժնի դրույթների համաձայն,

- ապրանքները, աշխատանքները եւ ոչ խորհրդարկական ծառայությունները ձեռք բերել Միջազգային մրցակցային սակարկության հիման վրա կնքված պայմանագրերի ներքո, եթե այլ բան նախատեսված չէ Նամաձայնագրի 2-րդ առդիրի 3-րդ բաժնի Բ մասի 2-րդ կետում,

- Միջազգային մրցակցային սակարկությունից փարբեր՝ Նամաձայնագրի 2-րդ առդիրի 3-րդ բաժնի Բ մասի 2-րդ կետում նշված գնումների մեթոդները կարող են կիրառվել Գնումների պլանում նշված պայմանագրերի շրջանակներում ապրանքներ, աշխատանքներ եւ ոչ խորհրդարկական ծառայությունները ձեռք բերելու համար,

- խորհրդարկունների ծառայությունները ձեռք բերել Որակի եւ արժեքի վրա հիմնված ընտրության հիման վրա պայմանագրերի ներքո, եթե այլ բան նախատեսված չէ Նամաձայնագրի 2-րդ առդիրի 3-րդ բաժնի Գ մասի 2-րդ կետում,

- ապահովել, որպեսզի մինչեւ Ծրագրի ավարտը, Ծրագրի շրջանակներում Կենսական նշանակության ճանապարհային ցանցի հիմնանորոգված ճանապարհային հարվածների պահպանության համար հարկացվեն բավարար բյուջեարային միջոցներ (առդիր 2, բաժին 5),

- եթե Փոխառության միջոցներն ամբողջությամբ չեն մասհանվել հիմնական գումարի վճարման առաջին ամսաթվի դրությամբ, ապա հիմնական գումարի վճարման առաջին ամսաթվի դրությամբ Փոխառության մասհանված գումարների չափով

մարել այդ ամսաթվի դրությամբ Նայասպանի Նանրապետության մասհանված մնացորդը՝ համաձայն 3-րդ առդիրի 1-ին կետի,

- եթե Փոխառության միջոցներն ամբողջությամբ չեն մասհանվել հիմնական գումարի վճարման առաջին ամսաթվի դրությամբ, ապա հիմնական գումարի վճարման առաջին ամսաթվից հետո մասհանված ցանկացած գումար մարել գումարի մասհանման ամսաթվին հաջորդող հիմնական գումարի վճարման յուրաքանչյուր ամսաթվին՝ Բանկի կողմից որոշված չափով եւ այլն:

7. Սահմանադրական դափարանն արձանագրում է, որ Նայասպանի Նանրապետությունը ստորագրել է Կենսական նշանակության ավտոճանապարհների բարելավման նպատակներով մի քանի փոխառության համաձայնագրեր, մասնավորապես, 2009 թվականի փետրվարի 26-ի՝ Նայասպանի Նանրապետության եւ Միջազգային զարգացման ընկերակցության միջեւ «Կենսական նշանակության ավտոճանապարհների բարելավման ծրագիր» ֆինանսավորման համաձայնագիրը եւ 2010 թվականի հուլիսի 23-ի՝ Նայասպանի Նանրապետության եւ Վերակառուցման եւ զարգացման միջազգային բանկի միջեւ վարկային համաձայնագիրը (Կենսական նշանակության ճանապարհների բարելավման ծրագրի երկրորդ լրացուցիչ ֆինանսավորում), որոնք Նայասպանի Նանրապետությունը վավերացրել է համապատասխանաբար՝ 2009 թվականի մարտի 18-ին եւ 2010 թվականի հոկտեմբերի 7-ին՝ Ազգային ժողովի թիվ ԱԺՌ-Ն-131-4 եւ ԱԺՌ-236-Ն որոշումներով:

Սահմանադրական դափարանն արձանագրում է, որ նշված համաձայնագրերի վարկային միջոցների օգտագործման ուսումնասիրություն է կատարել ՆՏ վերահսկիչ պալատը եւ 2010 թվականի օգոստոսի 1-ից մինչեւ 2012 թվականի դեկտեմբերի 31-ը ժամանակահատվածում իրականացված վերահսկողության արդյունքների վերաբերյալ կազմվել է համապատասխան հաշվետվություն:

ՆՏ վերահսկիչ պալատի ընթացիկ հաշվետվությունը փաստում է, որ Նայասպանի Նանրապետության իրավասու պետական մարմինների, րվյալ դեպքում՝ ՆՏ փրանսպորտի եւ կապի նախարարության կողմից, իրենց լիազորությունների ոչ լիարժեք իրականացման հետեւանքով կենսական նշանակության ավտոճանապարհների բարելավման ծրագրի կատարմանն ուղղված վարկային միջոցների նպատակային եւ արդյունավետ ծախսման բնագավառում տեղ են գտել բազմաթիվ թերություններ ու բացթողումներ:

Նիշյալ հաշվեփոխությամբ արձանագրվել են մի շարք խախտումներ, մասնավորապես, «Իջեւանի ՃՇՇ» ՓԲԸ-ի և «Արարատ ճանշին» ՍՊԸ-ի կողմից իրականացված աշխատանքների մասով: Միաժամանակ, ՆՆ վերահսկիչ պալատը ՆՆ փրանսպորտի և կապի նախարարությանն առաջարկել է՝ միջոցներ ձեռնարկել ավել վճարված 109.427.0 հազ. դրամ գումարը ՆՆ պետական բյուջե վերականգնելու ուղղությամբ, շինարարության ընթացքում աշխատանքների փաստաթղթերի կամ օգտագործվող նյութերի փոփոխության դեպքում կատարել աշխատանքների գների համարժեք փոփոխություններ, բացառել առանց ծագման և որակի հավաստագրեր ունեցող բիտումի օգտագործումը և այլն:

Նայաստանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ, իրականացնելով ՆՆ Սահմանադրության 89-րդ հոդվածով սահմանված լիազորությունները, Նայաստանի Նանրապետության կառավարությունը պարտավոր է ձեռնարկել անհրաժեշտ միջոցներ՝ համաձայնագրով ստանձնված պարտավորությունների հեղափոխ կատարման հուսալիությունն առավելագույնս ամրապնդելու նպատակով:

Նայաստանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը միաժամանակ նշում է, որ քննության առարկա համաձայնագրով նախատեսված ծրագրի ընդհանուր բնույթը և, միաժամանակ, հանրապետության ավտոճանապարհների բարելավմանն ուղղված խնդիրների ընդգրկումը պահանջում են համաձայնագրի կատարման նկատմամբ հստակ մշտադիտարկում, որը հիմք կհանդիսանա խուսափելու վարկային նախորդ համաձայնագրերի իրագործման պրակտիկայում փեղ գրած թերություններից և բացթողումներից, վարկային սուղ միջոցների անարդյունավետ օգտագործումից ու փոշիացումից, ինչպես նաև Նայաստանի Նանրապետության Սահմանադրության դրույթների հնարավոր խախտումներից:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից և ղեկավարվելով Նայաստանի Նանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 2-րդ կետով, 102-րդ հոդվածի առաջին և չորրորդ մասերով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Նայաստանի Նանրապետության օրենքի 63, 64 և 72-րդ հոդվածներով, Նայաստանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց**.

1. 2013 թվականի փետրվարի 11-ին կնքված՝ Նայաստանի Նանրապետության և Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկի միջև «Կենսական նշանակության

ճանապարհային ցանցի բարելավման ծրագիր» փոխառության համաձայնագրում ամրագրված պարավորությունները համապարասխանում են Նայասրանի Նանրապետության Սահմանադրությանը:

2. Նայասրանի Նանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է եւ ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՎՈՂ

Գ. ՆԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

20 մայիսի 2013 թվականի
ՄԴՈ-1098